

Bengt Nordberg

Marika Tandefelt med Ann-Marie Ivars, Pirko Nuolijärvi,
Heikki Paunonen och Leif Höckerstedt

PROFESSOR EMERITUS BENGT NORDBERG gick bort hösten 2019 efter en kort tids sjukdom. Han var då 83 år och hade varit pensionerad från sin professur i sociolingvistik vid Uppsala universitet sedan 2001. Pensionerad, men ständigt aktiv och omgiven av nya generationer av sociolingvister som hade glädjen att få arbeta med och lära av honom. Bengt Nordberg växte upp i Eskilstuna, och hans 60-talsundersökning av talspråket i staden blev sedan mönsterbildande för många studier av språklig variation och förändring i de nordiska länderna.

Vi som skriver dessa rader hör till den generation som Bengt handledde strax efter det att han 1980 tillträdde sin professur i sociolingvistik. Då hade han redan varit med om att vid Uppsala universitet inrätta och leda FUMS, Forskningskommittén i Uppsala för modern svenska.

FUMS blev snabbt den nordiska sociolingvistikens mecka, och de flesta av oss finländare kom in i Bengts krets via forskningsprogrammet Urbanisering och språkförändring i Norden. Programmet startade 1981–1982 och involverade nio delprojekt med forskare från Danmark, Finland, Norge och Sverige. Det resulterade i sju doktorsavhandlingar och den av Bengt redigerade volymen *The Sociolinguistics of Urbanization: The Case of the Nordic Countries* (utgiven av De Gruyter 1994). I de enskilda projekten behandlades både det faktiska språkbruket och attityder till språk, och man studerade såväl språk- och dialektbyten som gradvisa förändringar inom ett språk.

Sociolingvistiken, som på allvar kom i gång ute i världen på 1960-talet, var inte helt okänd i Finland när vi kom in i programmet, men intresset här hemma var lamt. Genom Bengt fick vi, och våra nordiska kolleger, lära oss att anlägga ett sociolingvistiskt perspektiv på vår egen forskning i språklig variation och förändring. Den kunskapen bär vi fortfarande med oss. De finländska bidragen till forskningsprogrammet handlade om språket hos personer som flyttade

inom landet och till Sverige, om Helsingforsfinskans bakgrund, om Helsingforssvenskans sociala variation, om uppkomsten av slangen i Helsingfors och om stadsbornas tvåspråkighet.

Bengt satte sig snabbt in i våra teman och kunde med sin stora beläsenhet vidga och förbättra våra planer. Han var en god handledare och blev med åren en viktig mentor för sina tidigare adepter, vilkas forskning han fortsatte att följa med intresse.

Sociolingvistik har vuxit och blivit allt mer mångfasetterad med åren. Att språk, språkbrukare och samhälle hänger samman känns som en självklarhet för dagens språkvetare. I gårdagens värld var gränserna mellan språkvetenskap (filologi) och samhällsvetenskaper (främst sociologi och socialpsykologi) tydliga, och man samarbetade inte lika självklart över gränserna som man gör i dag.

I dag går vi över disciplinära gränser och arbetar mångvetenskapligt tack vara sådana föregångare som Bengt Nordberg. Sociolingvistik har vidgats och har i dag flera olika inriktningar. Bengt nämner själv bland annat följande delområden: språkpolitik och språkplanering, samhällelig tvåspråkighet och flerspråkighet samt språkkontakt, taletnografi, sociolingvistisk variation och förändring, språk och kön, språkattityder, talackommodation, samtalsstil och samtalsanalys. Självt började han som sociolingvist, men blev i mogen ålder en ledande interaktions- och samtalsforskare.

Bengt Nordberg var ständigt öppen för nya idéer, och han delade generöst med sig av sitt kunnande. Vi är tacksamma för att vi har fått gå i skola hos en lysande forskare och en god pedagog.